ARREST VAN HET HOF (Derde kamer)
27 februari 1986 *

In zaak 238/84,

betreffende een verzoek aan het Hof krachtens artikel 177 EEG-Verdrag van het Bayerische Oberste Landesgericht, in de aldaar dienende strafzaak tegen

H. Röser,

om een prejudiciële beslissing over de uitlegging van verordening nr. 337/79 van de Raad van 5 februari 1979 houdende een gemeenschappelijke ordening van de wijnmarkt,

wijst

HET HOF VAN JUSTITIE (Derde kamer),

samengesteld als volgt: U. Everling, kamerpresident, Y. Galmot en C. Kakouris, rechters,

advocaat-generaal: G. F. Mancini
griffier: H. A. Rühl, hoofdadministrateur

gelet op de opmerkingen ingediend door:

— de Commissie van de Europese Gemeenschappen, vertegenwoordigd door P. Karpenstein, lid van haar juridische dienst, als gemachtigde,

gehoord de conclusie van de advocaat-generaal ter terechtzitting van 11 december 1985,

het navolgende

* Procestaal: Duits.

ARREST

(omissis)

In rechte

1 Bij beschikking van 30 augustus 1984, ingekomen ten Hove op 20 september daaraanvolgend, heeft het Bayerische Oberste Landesgericht krachtens artikel 177 EEG-Verdrag een prejudiciële vraag gesteld over de uitlegging van artikel 36, lid 1, eerste alinea, eerste volzin, van verordening nr. 337/79 van de Raad van 5 februari 1979 houdende een gemeenschappelijke ordening van de wijnmarkt (PB 1979, L 54, blz. 1).

2 Deze vraag is gerezen in een strafzaak tegen H. Röser (hierna: verdachte in het hoofdgeding) ter zake van overtreding van paragraaf 67, lid 1, van het Duitse Weingesetz, dat de opzettelijke vervaardiging van een produkt in strijd met artikel 36, lid 1, eerste alinea, eerste volzin, van verordening nr. 337/79 strafbaar stelt. Ingevolge deze bepaling mag verhoging van het alcohol-volumegehalte „slechts in één keer geschieden: bij de verwerking van verse druiven, druivemost, gedeeltelijk gegiste druivemost, of jonge nog gistende wijn, tot wijn die tot tafelwijn kan worden verwerkt, of tot tafelwijn, zulks in de wijnbouwzone waar de gebruikte verse druiven zijn geoogst".

3 Blijkens de verwijzingsbeschikking en het procesdossier had verdachte in het hoofdgeding in 1982 te Kitzingen (wijnbouwzone A) 1 659 liter „Federweisser" vervaardigd uit in Italië (wijnbouwzone C II: artikel 32, lid 1, tweede alinea, van verordening nr. 337/79) geoogste druiven; deze „Federweisser" had hij met geconcentreerde druivemost verrijkt en aldus het alcoholgehalte ervan verhoogd. De in Duitsland veel verkochte „Federweisser" is een gedeeltelijk gegiste druivemost, die gewoonlijk in niet-gesloten flessen aan de consument wordt geleverd en direct wordt gedronken; wanneer hij niet onmiddellijk wordt gedronken, zet het gistingsproces zich voort en gaat de „Federweisser" eerst over in jonge wijn en daarna in tafelwijn of wijn die tot tafelwijn kan worden verwerkt, in de zin van artikel 36, lid 1, eerste alinea, van verordening nr. 337/79. Als zodanig is het dus geen wijn.

4 Vervolgd wegens opzettelijke overtreding van artikel 36, lid 1, eerste alinea, van verordening nr. 337/79, verweerde verdachte in het hoofdgeding zich met te stellen dat deze bepaling niet gold voor de verwerking tot basis- of halfprodukten, maar alleen voor verwerking die gericht is op de vervaardiging van tafelwijn of wijn die tot tafelwijn kan worden verwerkt.

5 Het Bayerische Oberste Landesgericht, kennisnemend van het door het openbaar ministerie ingestelde beroep tot cassatie („Revision") van het in eerste aanleg door het Amtsgericht Würzburg verleende ontslag van rechtsvervolging, was van oordeel dat de door de verdachte gegeven uitlegging weliswaar mogelijk was, maar overwoog dat andere overwegingen pleitten voor de toepasselijkheid van de betrokken bepaling, ook indien de verwerking wordt beëindigd in het stadium van basis- of halfprodukt en niet de vervaardiging van de in artikel 36, lid 1, eerste alinea, eerste zin, bedoelde wijnen ten doel heeft.

6 Daarbij baseert de nationale rechter zich op artikel 36 gelezen in samenhang met de artikelen 32 en 33 van verordening nr. 337/79, die de aard en de omvang van de verhoging van het natuurlijke alcohol-volumegehalte van de basis- en halfprodukten regelen, waarbij hun toepasselijkheid niet afhankelijk is van de omstandigheid of deze produkten al dan niet als eindprodukten worden gebruikt.

7 Voorts zou het doel van de regeling van artikel 36 — betere controlemogelijkheden in het produktiegebied en het streven naar produktie zo dicht mogelijk bij de plaats van herkomst van de gebruikte druiven — niet in overeenstemming zijn te brengen met een enge uitlegging die de toepasselijkheid ervan op halfprodukten uitsluit.

8 Ten slotte zou „Federweisser", als gedeeltelijk gegiste druivemost, verwerkt kunnen worden tot wijn die tot tafelwijn kan worden verwerkt, of tot tafelwijn, zodat moeilijk kan worden onderscheiden tussen „Federweisser" die als eindprodukt is bedoeld, en „Federweisser" als halfprodukt.

9 In deze omstandigheden heeft het Bayerische Oberste Landesgericht de behandeling van de zaak geschorst en het Hof verzocht om een prejudiciële uitspraak over de volgende vraag:

„Moet artikel 36, lid 1, eerste alinea, eerste zin, van verordening (EEG) nr. 337/79 aldus worden uitgelegd, dat verhoging van het natuurlijke

alcohol-volumegehalte bij de verwerking van gedeeltelijk gegiste druivemost slechts mag geschieden in de wijnbouwzone waar de gebruikte verse druiven zijn geoogst, ook indien deze druivemost niet bestemd is om te worden verwerkt tot wijn die tot tafelwijn kan worden verwerkt, of tot tafelwijn, maar om als „Federweisser" aan de eindverbruikers te worden verkocht ?"

10 Alleen de Commissie heeft bij het Hof opmerkingen ingediend.

11 De Commissie merkt op, dat de artikelen 32 en 33 van verordening nr. 337/79 van de Raad verhoging van het alcoholgehalte slechts toestaan onder bepaalde, strenge voorwaarden betreffende de verrijkingsmethoden en het minimum en maximum alcohol-volumegehalte.

12 Artikel 36, lid 1, eerste alinea, eerste volzin, van verordening nr. 337/79 heeft naar haar mening tot doel, de controle op de toepassing van die bepalingen te vergemakkelijken door verrijkingsbewerkingen slechts toe te staan in de wijnbouwzone waarin de druiven zijn geoogst. Wanneer deze territoriale beperking niet voor basis- of halfprodukten gold, zou die controle praktisch onmogelijk zijn, omdat de bewerking dan niet bij de bevoegde autoriteiten behoeft te worden gemeld; de meldingsverplichting van artikel 36, lid 1, tweede alinea, hangt immers af van de toepasselijkheid van de eerste alinea, waarvan uitlegging wordt gevraagd.

13 De Commissie merkt evenwel op, dat deze bepaling ondanks haar doelstelling halfprodukten zoals het onderhavige niet noemt. Haars inziens is er sprake van een leemte in de huidige redactie van de bepaling, die door een nieuwe redactie in dier voege zou moeten worden aangevuld, dat zij uitdrukkelijk ook geldt voor dranken die, als tussenprodukten, nog geen tafelwijn of voor verwerking tot tafelwijn geschikte wijn zijn.

14 Het feit dat naleving van het omstreden artikel in de wetgeving der Lid-Staten wordt afgedwongen met strafbepalingen, dwingt er volgens de Commissie toe, een ruime uitlegging van dit artikel af te wijzen, ook al zou deze overeenkomen met het stelsel van verordening nr. 337/79 en met het hiervoor uiteengezette doel van de regeling; het artikel zou integendeel restrictief en naar de letter moeten worden uitgelegd en slechts toepasselijk moeten worden verklaard op wijn die tot tafelwijn kan worden verwerkt, en op tafelwijn.

15 Allereerst moet erop worden gewezen dat, gelijk het Hof overwoog in zijn arrest van 21 maart 1972 (zaak 82/71, SAIL, Jurispr. 1972, blz. 119), artikel 177 EEG-Verdrag „geen enkel onderscheid maakt naar het al of niet strafrechtelijk karakter van de nationale procedure in het kader waarvan de prejudiciële vragen zijn gesteld", omdat „de doeltreffendheid van het gemeenschapsrecht niet mag verschillen naar gelang van de onderscheiden gebieden van het nationale recht, waarbinnen het zijn werking kan doen gevoelen".

16 Voorts zij opgemerkt, dat het hiervóór als „Federweisser" aangeduide produkt niets anders is dan druivemost in een bepaald gistingsstadium en daarom binnen de toepassing van verordening nr. 337/79 valt. Ingevolge artikel 1, lid 2, van de verordening geldt deze voor gedeeltelijk gegiste druivemost; dit produkt wordt in lid 4 van artikel 1 genoemd bij de onder de verordening vallende produkten en in bijlage II bij de verordening gedefinieerd.

17 Bovendien blijkt uit de structuur en systematiek van de bepalingen van Titel IV van verordening nr. 337/79, die het opschrift draagt „Voorschriften betreffende sommige oenologische procédés en het in de handel brengen", dat bij die bepalingen de voorwaarden zijn vastgesteld waaronder de Lid-Staten de verhoging van het natuurlijke alcohol-volumegehalte van wijnbouwprodukten kunnen toestaan. Hieruit volgt dat deze verhoging in beginsel verboden blijft en dat het verbod in dezen dus de regel is.

18 Uit de systematiek van deze bepalingen vloeit voort, dat verhoging van het alcohol-volumegehalte enkel mag worden toegestaan wanneer aan alle voorwaarden van de artikelen 32, 33 en 36 van verordening nr. 337/79 is voldaan, en dat mitsdien, indien een van die voorwaarden niet is vervuld, het verbod geldt om tot die bewerking over te gaan.

19 Artikel 32 van verordening nr. 337/79 stelt de eerste van de voorwaarden vast waaronder van dit principiële verbod kan worden afgeweken; het bepaalt, dat een verhoging van het natuurlijke alcohol-volumegehalte slechts kan worden toegestaan indien dit natuurlijke gehalte een voor elke wijnbouwzone vastgestelde minimumwaarde bereikt, en dat die verhoging een bepaald, eveneens voor elke wijnbouwzone vastgesteld maximum niet mag overschrijden.

20 Hieraan voegt artikel 33 van verordening nr. 337/39, waarnaar artikel 32 verwijst, een tweede voorwaarde toe: voor de verhoging van het alcohol-volumegehalte mag alleen gebruik worden gemaakt van één van de limitatief opgesomde methodes, overeenkomstig het in elke streek van oudsher toegepaste oenologische procédé.

21 Artikel 36 van verordening nr. 337/79 stelt nog verdere voorwaarden voor de toestemming voor verhoging van het alcohol-volumegehalte: het moet gaan om de verwerking „van verse druiven, druivemost, gedeeltelijk gegiste druivemost, of jonge nog gistende wijn, tot wijn die tot tafelwijn kan worden verwerkt, of tot tafelwijn", en bovendien dient de verhoging bij die verwerking in één keer te geschieden, en wel in de wijnbouwzone waar de gebruikte verse druiven zijn geoogst. Hieruit volgt, dat wanneer de bewerking niet plaatsvindt in het kader van de verwerking tot „wijn die tot tafelwijn kan worden verwerkt" of tot „tafelwijn", er geen toestemming tot verhoging van het alcohol-volumegehalte kan worden verleend.

22 Nu is de Duitse versie van artikel 36 in zoverre dubbelzinnig, dat zij ook kan worden uitgelegd in die zin, dat het verbod om het alcoholgehalte meer dan eenmaal en buiten de wijnbouwzone waar de druiven zijn geoogst, te verhogen, enkel geldt voor de beschreven verwerking van de aldaar gespecificeerde produkten. Wanneer men echter de diverse taalversies en met name de duidelijke Engelse, Franse en Italiaanse versie vergelijkt, blijkt deze bepaling aldus te moeten worden verstaan, dat die bewerking uitsluitend mag plaatsvinden — en wel in één keer en in de wijnbouwzone waar de druiven zijn geoogst — bij de verwerking van de aldaar genoemde produkten tot wijn die tot tafelwijn kan worden verwerkt, of tot tafelwijn. Deze uitlegging sluit ook aan bij de doelstelling van de bepaling, die deel uitmaakt van een samenstel van voorschriften die een strenge reglementering van de verrijkingspraktijken beogen.

23 Aangezien „Federweisser" niets anders is dan druivemost in een tamelijk ver gevorderd gistingsstadium, kan verhoging van het natuurlijke alcoholgehalte overeenkomstig artikel 36 enkel worden toegestaan indien het eindprodukt van het verwerkingsproces een tafelwijn is of een wijn die tot tafelwijn kan worden verwerkt.

24 Zo gezien, strekt de door de nationale rechterlijke instantie gestelde vraag er in wezen toe, te vernemen of verhoging van het alcoholvolumegehalte op grond van een extensieve uitlegging van artikel 36 ook kan worden toegestaan in het geval van een produktieproces dat niet doorgaat tot een tafelwijn of een tot tafelwijn verwerkbare wijn is verkregen, maar eindigt in het eerdere stadium van „Federweisser", die als eindprodukt aan de consumenten wordt verkocht.

25 Dienaangaande moet worden vastgesteld dat het doel van artikel 36 een ruime uitlegging ervan niet toelaat. Geheel in de lijn van het doel van verordening nr. 337/79 in haar geheel, te weten bevordering van de produktie van kwaliteitswijn, beoogt dit artikel immers de controle op de naleving van de voorwaarden van de artikelen 32 en 33 alsmede van alle in de verordening dienaangaande gestelde voorwaarden te vergemakkelijken. Deze doelstelling zou in gevaar worden gebracht indien men een verhoging van het alcoholgehalte toestond in alle gevallen waarin het verwerkingsproces eindigt bij een produkt dat bestemd is voor verkoop aan de verbruikers in een stadium voorafgaande aan dat van wijn die tot tafelwijn kan worden verwerkt.

26 Mitsdien moet op de vraag van het Bayerische Oberste Landesgericht worden geantwoord, dat artikel 36, lid 1, eerste alinea, eerste volzin, van verordening nr. 337/79 aldus moet worden uitgelegd, dat de verhoging van het natuurlijke alcohol-volumegehalte bij de verwerking van gedeeltelijk gegiste druivemost niet kan worden toegestaan wanneer die most niet bestemd is voor verwerking tot wijn die tot tafelwijn kan worden verwerkt, of tot tafelwijn, maar voor verkoop aan de eindverbruiker in de vorm van „Federweisser" (jonge nog gistende wijn).

Kosten

27 De kosten door de Commissie van de Europese Gemeenschappen wegens indiening harer opmerkingen bij het Hof gemaakt, kunnen niet voor vergoeding in aanmerking komen. Ten aanzien van de partijen in het hoofdgeding is de procedure als een aldaar gerezen incident te beschouwen, zodat de nationale rechter over de kosten heeft te beslissen.

HET HOF VAN JUSTITIE (Derde kamer),

uitspraak doende op de door het Bayerische Oberste Landesgericht bij beschikking van 30 augustus 1984 gestelde vraag, verklaart voor recht:

Artikel 36, lid 1, eerste alinea, eerste volzin, van verordening nr. 337/79 moet aldus worden uitgelegd, dat de verhoging van het natuurlijke alcohol-volumegehalte bij de verwerking van gedeeltelijk gegiste druivemost niet kan worden toegestaan wanneer die most niet bestemd is voor verwerking tot wijn die tot tafelwijn kan worden verwerkt, of tot tafelwijn, maar voor verkoop aan de eindverbruiker in de vorm van „Federweisser" (jonge nog gistende wijn).

Everling Galmot Kakouris

Uitgesproken ter openbare terechtzitting te Luxemburg op 27 februari 1986.

De griffier

P. Heim

De president van de Derde kamer

U. Everling